

חסידות

בחירה במלאכים

הת' משה שמשון גולדשטיין

תלמיד בישיבה

במאמר כ"ק אדמו"ר ד"ה "כבוד מלכותך" – ר"ה ה'תשי"ב (תורת מנחם ח"ד) מביא מאמר כ"ק אדמו"ר הזקן בד"ה זה, וז"ל: "... אבל בבי"ע עולם הפירוד אפילו מלאכים אשר צבא השמים לך משתחווים ואעפ"כ הם בחינת יש ונפרד דבר חוץ בעל בחירה אפקוהו למט"ט וכו' .." עכ"ל הנוגע לענינינו, ומעיר ע"ז כ"ק אדמו"ר וז"ל הק': "וענין זה הוא דבר חידוש שהרי מפורש בתניא (רפ"ט) שהמלאכים אינם בעלי בחירה וכאן מבאר שהם בעלי בחירה" עכ"ל.

ולהעיר מד"ה מי כמוך תרכ"ט וז"ל: "... אבל המלאכים אינם בעלי בחירה כלל, כך כגרזן ביד החוצב בו (ומה שארז"ל אפקוהו למט"ט וכן ארז"ל בב"מ דפ"ה על אליהו ומחיוהו שיתין פולסין דנורא, והיינו מפני כי שינה וגילה בעוה"ז מהרזין עילאין, י"ל שהמלאכים אלו היו תחילה נשמות, שמט"ט הוא חנוך, וא"כ י"ל שגם עתה הם בעלי בחירה, אבל שארי המלאכים הם בלתי בחירה ורק כגרזן ביד החוצב בו) ", עכ"ל.

ועפ"ז יש לישיב הסתירה בין מ"ש בתניא (ומובא בכ"מ בדא"ח) שהמלאכים אינם בעלי בחירה, ובין מ"ש בכ"מ שיש להם בחירה, והגם שמד"ה "מי כמוך" הנ"ל משמע כמ"ש בתניא שהמלאכים בכלל אינם בעלי בחירה, ומט"ט ואלי' זה ענין מיוחד, וא"כ עדיין יסתור להמבואר בד"ה "כבוד מלכותך" הנ"ל שהמלאכים הם בעלי בחירה, מ"מ י"ל שתלוי לאיזה ענין זה מובא, והיינו, שלגבי הקביעה בגדר המלאכים הרי בכלל אינם בעלי בחירה, ומט"ט הוא ענין מיוחד, אבל בתור ראי' שבי"ע הוא עולם הפירוד, הרי אפי' שמט"ט ואלי' זה ענין מיוחד מ"מ יש כבר ראי' שבי"ע זה עלמא דפרודא (כבמאמר הנ"ל דתשי"ב).

בל"ג בעולמות מוגבלים

הת' משה טברזוביץ

תלמיד בישיבה

אוצר החכמה

במאמר ד"ה "מים רבים" – נדפס בסה"מ מלוקט ח"א דס"א ("המאמר הזה לבד מהסיום הוא מאמר כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב בשינויים קלים" – תחילת המאמר עמ' נ"ב בהערה) מביא הרבי וזלה"ק: "הגם שהנבראים הם בע"ג והי' צ"ל הגבלה במציאותם הרי הם בבחי' בל"ג, וכמו בריבוי הדומם וצומח אילנות ועשבים ופירות ותבואה ה"ה בלי שיעור ממש".

ושם בהערה: "... ופשטות הל' והענין משמע שהן בל"ג ובפועל... (וראה ג"כ חגיגה יג, ב, עה"פ ולגדודיו אין מספר ותניא פמ"ו). וצע"ג איך אפ' לעולם נברא ומוגבל להכיל בתוכו מספר בל"ג של נבראים. והרי רק מקום הארון אינו מן המדה", עכ"ל.

ובהערה לאחר זמן (בהוצאה של קונטרס מאמרים ה'תשל"ז עדיין אין את התי'): "ויל"פ מפני שלגדודיו (עולמות) אין מספר ובכאו"א יש דצח"מ כפי מדריגתם. אבל לא שכן הוא בעולם א' בפ"ע", ובזה מתורץ הצע"ג שבהערה, ע"כ. ולכאו' עדיין יוקשה מהמשך המאמר שהרבי מביא "והרי אנו רואים בחוש בחי' גבול ובל"ג כאחד בריבוי הנבראים עד אין שיעור ועד אין קץ ממש עם היותם מוגבלים", שגם לפי התי' שהרבי תי', הרי אין אנו רואים בחוש בל"ג של עולמות. וכן בשאלה של הרבי שבעוה"ז יש בל"ג, ק' הצע"ג של הרבי שבמציאות זה לא כך.

בחירה במלאכים (גליון)

יהושע מונדשיין

עיה"ק ירושלים ת"ו

אוצר החכמה

בגל' קסז (עמ' 19) מביא הכותב מכמה מקומות דלהלן: א. ממאמר אדה"ז המובא בד"ה כבוד מלכותך תשי"ב (תורת-מנחם ח"ד עמ' 3), שיש להם בחירה,

וכדמצינו במלאך מט"ט דאפקוהו וכו'. ושם אומר הרבי שהוא חידוש, שהרי בתניא פל"ט איתא שהמלאכים אינם בעלי בחירה [וש"נ ללקו"ת פ' בהר מג, ד ולכ"מ, שבכולם מפורש כבמאמר אדה"ז כאן, וא"כ אינו מובן לכאן מהו החידוש הגדול שבמאמר אדה"ז הנ"ל].

ב. מד"ה מי כמוך תרכ"ט מביא שהמלאכים אינם בעלי בחירה כלל, והאי דאפקוהו למט"ט וכו' הוא מפני שהי' תחילה נשמה.

ומתרץ הכותב, שאכן אין המלאכים בעלי בחירה (לבד ממט"ט כנ"ל), ומ"ש בכ"מ ראי' ממט"ט שהמלאכים הם בעלי בחירה, היינו להורות שבי"ע הוא עלמא דפירודא ולפיכך אפשר שאפי' מט"ט ינהג כיש ונפרד וימחוהו בפולסין דנורא. ע"כ.

אכתוב בזה כמה הרהורים שעלו בדעתי לתרץ, וכולם שוברים בצדם (והרי"ז בגדר פטטיא דאורייתא, ולהעיר לב המעיינים).

בתניא שם נאמר כי המלאכים "אינם בעלי בחירה ויראתם ואהבתם היא טבעית להם", ובהגה"ה שם: "והיינו בסתם מלאכים, אבל יש מלאכים עליונים בעולם הבריאה שעבודתם בדחילו ורחימו שכליים". ועפ"ז חשבתי לחלק בין מלאכים דיצירה שאין להם בחירה, ומלאכים דבריאה שיש להם בחירה.

וזה נדחה בכמה אופנים:

א. הרי מלאך מט"ט הוא ביצירה, ודווקא בו מצינו את ענין הבחירה כנ"ל. ואם נחשוב שהבחירה אצלו היא מצד עלייתו לבריאה ואף לאצילות (ראה הגהת רבינו הנדפסת בתחילת סה"מ תש"ד), אבל מפורש מצינו (בהמשך בששה"ק תער"ב אות תטו) שזה שאמרו אפקוהו למט"ט הוא בחי' מט"ט דיצירה דוקא.

ב. במאמרי אדה"ז דלעיל (והנסמנים בתורת-מנחם שם) מפורש שהפירוד הוא בעולמות בי"ע, כלומר שגם מלאכים דבריאה הם בכלל הנפרדים.

ג. בד"ה אתה הוא ה'ש"ת (עמ' לג) מפורש, שאפילו המלאכים דבריאה שעבודתם באהוי"ר שכליים, עכ"ז אין הם בעלי בחירה (כלומר, שהאמור בהגה"ה בתניא שם לחלק בין מלאכים דבריאה למלאכים דיצירה, הוא רק לענין האהוי"ר, אבל לא לענין הבחירה). ומ"ש בתניא שם (דף נב, א-ב) לחלק בין המלאכים לנשמות בענין הבחירה, מיירי רק במלאכים דיצירה, ואילו במאמר שם מפורש גם לגבי מלאכים דבריאה.

עוד הרהרתי לחלק ולומר שמ"ש בתניא ש"אינם בעלי בחירה ויראתם ואהבם היא טבעית להם", היינו בחירה השייכת לעבודתם באהוי"ר (וכגון

שמחנה מיכאל אינו יכול לבחור בעבודת היראה, ומחנה גבריאל אינו יכול לבחור בעבודת האהבה), ושמה הבחירה דיש ונפרד היא מסוג אחר.

אך גם מחשבה זו נדחית [א] מפני האמור בסה"מ ה'ש"ת שם שאינם בעלי בחירה כלל, [ב] הרי"ז היפך הפשט בתניא שם (דף נא, א-ב), שמסביר את מעלת הנשמות על המלאכים בכך שרק הנשמות הן בעלי בחירה לבחור ברע כו'.

ובסידור עם דא"ח (דף עג, ד. מובא באוה"ת לתנ"ך עמ' ברסא) נאמר: מה שאנו מוצאין לפעמים שיש במלאכים בחי' ביטול במציאות כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים וכיוצא בזה, ולפעמים הם בבחי' הפירוד בבחי' דבר ויש בפ"ע עד שנמצא בהן החטא וכמ"ש אפקוהו למט"ט כו'. אך הענין הוא דמצד בחי' החומר שלהם מאש ורוח כו' ימצא בהן בחי' הפירוד, ומצד בחי' הנשמה שלהן בן באים בבחי' הביטול במציאות לפרקין כו'... שבחינת החומר המסתיר עליהם אור אלקי עד שנמצא בהן בחינת הפירוד וכו'. עכ"ל.

ולכא' בחילוק זה ניתן לתרץ לענייננו, שמצד גופם אכן יש להם בחירה, אך לא מצד נשמתם (אך לא נראה להקשות מזה על המבואר בתניא שם במעלת הבחירה שבנשמות דוקא, היות ושם מיירי ממכעלת האתכפייא סט"א הנפעלת בכיבוש התאוות ובשבירתן, וזה לכא' לא שייך לגופי האש והרוח של המלאכים).

עוד מביא אדמו"ר הצ"צ באוה"ת שם (עמ' תרס) בשם אדמוה"ז בזה"ל: ואדמ"ו נ"ע אמר וז"ל, ואפילו במלאכים יש דין ועונש כמ"ש בפיוט ומלאכים יחפזון ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין, ובודאי שאינן על מעשים שבפועל כי כלום יצה"ר יש ביניהם, אלא היינו מחמת עול מלכות שמים שצריכים לקבל עליהם תמיד, הוא בחי' הביטול והיראה, ועל זה יש משפט ודין עליהם אם הביטול והיראה כדבעי למהוי או לא, ועז"נ ובמלאכיו ישים תהלה וכן שמים לא זכו בעיניו, מפני שאין היראה כדבעי למהוי, עכ"ל [אדה"ז].

ומה שלא הביא כאן מ"חטאו" של מט"ט (ואדרבה, כתב שבודאי אינן על מעשים שבפועל), י"ל שהוא מפני שענין זה שייך במט"ט דווקא (כמבואר לעיל בד"ה מי כמוך תרכ"ט). אבל לכא' קשה מהמפורש בתניא (שם) שבענין אהבתם ויראתם בוודאי שאין למלאכים בחירה, וכאן מפורש שאפשר שלא תהי' יראתם כדבעי למהוי. ואפשר שגם בזה יש לחלק בין מצד נשמתם שאין להם בחירה, ובין מצד חומרם שיכול להעלים ולהסתיר על האור האלקי ואזי יתכן שלא תהי' יראתם כדבעי למהוי (וכן משמע קצת באוה"ת שם).

ולכללות הענין יש להעיר ממ"ש השל"ה (בית-חכמה דף יח, א) וז"ל: "מצינו ג"כ במלאכי עליון בחינת בחירה קצת, שהרי מלאכי סדום חטאו שתלו הגדולה בעצמם ואמרו כי משחיתים אניחנו, ונענשו שנדחו ממחיצתם קל"ח שנה". עכ"ל. ומהלשון "בחירה קצת" (אף כי לכאו' הוי בחירה גמורה לדעתנו) משמע שהבחירה דהמלאכים אינה דבר מוגדר ומוחלט אשר יאמר עליו כי הוא זה, ולכן אפשר שלפעמים נאמר שאין להם בחירה ולפעמים שיש להם בחירה.

אך לכאו' קשה: [א] מדוע לא הובאה בדא"ח ראי' ממלאכי סדום (וכן מ"בני האלקים" שבפ' בראשית לדעה השני' שברש"י שם), [ב] מדוע נא' בד"ה מי כמוך הנ"ל שרק במלאך מט"ט איתא בחירה, והרי לנו שהיא קיימת גם במלאכים אחרים. ואולי קושיא אחת תהא מתורצת בירך חברתה, ולאלקים פתרונים.

והשל"ה שם (וראה גם ההמשך בדף כב) משווה את בחירת המלאכים לבחירה שהיתה לאדה"ר קודם החטא, שהיא "בחירה בנעלם" ולא "בחירה בפרסום" הקשורה בידיעת טוב ורע. ומי שיזכה להבין ענין זה, יבין גם את ענין הבחירה שבמלאכים. והבנת הענין קשורה למשנ"ת בד"ה ויאמר גו' הן האדם הי' כאחד גו' שבתו"א פ' בראשית, שבזה יתורץ כיצד חטא אדה"ר בשעה שהי' כולו טוב ולא היתה לו נגיעה ברע, ומאידך גיסא הרי הי' גם לו יצה"ר וכמארז"ל עה"פ (בראשית ב, ז) וייצר – בשני יו"דין.

כל זה כתבתי בחפזי ללא עיון, אלא לעורר המעיינים.

